

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Autoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Titulus XXI. De Sortilegiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

num. 28. & seq. in foro Saxoniz distinguendum dicit, num quis ipse cuderit & expenderit, num cuderens non expenderit, an expenderit ab alio cufam, & in primo casu, igne; in secundo, gladio; in tertio fustigatione puniatur. Idem de afficiendo ultimo supplicio eum (si mancipium sit) qui rondendo & radendo monetam, pondus diminuit, vel auro tingit, ut aurea appareat, dicit Pirh. l. c. citans L. quicumque. ff. ad leg. Cornel. h. t. Tertio: eadem pena, qua punitur cuderens monetam adulterinam ratione materiae, punitur, qui destitutus potestate cudendi, eam propria autoritate cudit, asserit idem cum Gl. in L. 2. C. de fals. monet. v. obnoxii. Covar. de collat. vet. numism. c. ult. n. 3. §. is vero. Fatin. cit. q. 115. num. 20. Quarto; qui monetam falsam expendit sciens, si ea plumbea est vel stannea, incidit in penam ordinariam leg. Cornel. de falsis. quaer habetur L. 1. §. fin. ff. de fals. monet. si autem sit alterius metalli, aerea, argentea, aurea, & non appareat, quod sint nummi plumbei vel stannei, pena extraordinaria arbitrio Judicis imponenda. Arg. L. lege §. 2. ff. ad leg. Cornel. de falsis. Covar. l. c. n. 4. Mol. l. c. d. 702. num. 9. Clarus §. falsum. n. 38. Fatin. l. c. n. 132. & 134. quos citat & sequitur Pirh. h. t. num. 41. in fine. Ad hæc jure canonico per Extrav. prodens,

unicam Joann. XXII. h. t. excommunicationis (intelligemajoris) sententiam, à qua non sunt absolventi, præterquam in articulo mortis, ipso facto incurrunt; qui nullam habentes auctoritatem juris, vel consuetudinem vel privilegium cudendi monetam, in Regno Franciæ aliisque locis circumvicinis scienter falsificant in ære seu materia, vel signum proprium suæ monetæ (dum nimirum iis de jure vel consuetudine aut privilegio jus cudendi monetam competit) insculpunt & imponunt monetæ Regiæ, vel qui injusto pondere monetam depravant, vel scienter falsas monetas extra prædictum Regnum emunt, easque postea in dictum Regnum important, vendunt & expendunt, quam tamen constitutionem solum loqui de Regno Franciæ, ejusque penam in falsarios monetarum in aliis regnis non extendendam, ait Gl. in cit. Extrav. v. ad Regnum prædictum. De cætero Alchimitarum, qui aurum vel argentum Chemicum conficiunt, vel fieri mandaverint, aut facientibus illud ministraverint, vel auro & argento ab iis confecto scienter usi fuerint, vendendo, emendo, vel dando in solidum penam in Extrav. Spondent. unic. h. t. inter communes statuta à Joann. XXII. ut cogantur tantundem auri vel argenti veri, quantum fuerit Alchimicum in publicum pauperibus erogare.

TITULUS XXI.

De Sortilegiis.

Quæst. 379. Sortes seu Sortilegium quid & quotuplex?

R Esp. Sortilegium seu Sortium missio est adhibito & observatio rerum quarundam veluti signorum facta eo fine, ut, quid hic & nunc faciendum vel futurum sit, vel quod occultum est, innotescat. Ita ferè ex D. Thom. 2. 2. q. 95. a. 8. in corp. Azor. Inst. mor. p. 1. L. 6. c. 21. & alii. Pro varietate signorum & rerum, per quas exercetur, variè dividitur & nuncupatur, ut ex Bordano Tom. 1. resol. 4. n. 11. refert Reiffent. h. t. num. 6. ita ut, si fiat per terram, sit & dicatur Geomantia; si per aerem, Aeromantia; si per aquam, Hydromantia; si per ignem, Pyromantia; si per animalium interiora, Haruspitium; si per avium volatum, Auspiciam; si per avium garritum & voces, Augurium; si per pedum inspectionem, Pedomantia; si per inspectionem manuum, Chiromantia; si per hominum voces, omen; si per vivos arreptos; Phylonia; si per corpora mortuorum assumpta, Necromantia; si per inspectionem Astrorum, Astrologia judiciaria; si per signa frontis, Metoposcopia. Communis verò ex triplice fine, in ordine ad quem assumuntur, dividuntur Sortes in divinatorias, consultatorias & divlorias. Divinatoria dicuntur, quæ adhibentur aut observantur ad occultum quid vel futurum cognoscendum, quale Sortilegium sumitur passim pro ipsa divinatione. Consultatoria sunt, in quibus inquiritur & exposulatur Dei vel dæmonis voluntas, quid faciendum, omitendum, seu cavendum sit. Divloria sunt, per quas quaritur, quid cuique, sive in bonis communibus, sive honoribus, sive in publicis officiis tribuendum, cum idem indivisum pluribus competere nequeat; ita Less. L. 2. de Inst. c. 43. du. 9. num. 57. Sanch. L. 2. moral. c. 38. num. 56. Pirh. h. t. num. 1.

Quæst. 380. Num licitum sit uti Sortilegiis divinatoriis?

R Esp. Sortilegium divinatorium omne illicitum, & jure canonico sub gravissimis pœnis prohibetur. Can. Sortes. Can. Episcopi. Can. si quis Episcopus. 26. q. 5. Quia, dum istiusmodi res & signa de se & ex natura sua neque ex promissione aliqua divina connexionem habent cum eventu futuro, vel detectione rei absconditæ, sunt medium ad talem finem assumptum vanum, improporionatum & superstitiosum. Unde dum sæpius eis adhibitis occulta manifestantur, v. g. quis furtum vel homicidium commiserit, aliisque effectus speratus sequitur familiaritatem vel pactum aliquod cum dæmone, ejusdemque saltem tacitam invocationem, ut Sortes regat & occulta manifestet, iisdem contineri merito censentur. Less. l. c. num. 61. Sanch. l. c. c. 38. n. 88. Suar. Tom. 1. de Releg. L. 2. c. 12. num. 28. Castrop. tract. 17. d. 1. p. 6. n. 12. Pirh. h. t. num. 3. Contineri quoque sæpe in illis fortitionibus divinatoriis præter superstitionem alia gravissima crimina, v. g. injustitiæ, dum ad cognitionem criminis occuli adhibentur, dum ob periculum, quod Sors in innocentem cadat, notant Suar. l. c. n. 29. Sanch. cit. c. 38. in fine. Castrop. l. c. n. 13. Non tamen videntur comprehendi his conjecturæ, dum hæc desumuntur ex signis quibusdam naturalium connexionem habentibus cum rebus futuris.

Quæst. 381. An & quando liceat uti Sortibus seu Sortilegiis Consultatorijs?

R Esp. Per se licitum esse per Sortes tales in accipiti aliquo negotio explorare divinam voluntatem, implorareque illius in illo directionem, aut veritatis alicujus manifestationem, si modo debito hæc fiant, nimirum urgente necessitate cum debita Deo reverentia, & ex speciali Dei instinctu; cum his conditionibus positis in adhibitione

bitione Sortium nulla appareat malitia; sed potius actus Religionis resplendeat, probaturque id ipsum exemplis tam veteris quam novi testamenti, ut dum Josue 7. v. 14. furtum Achan hæc viâ deprehentum. 1. Reg. c. 1. v. 20. Saulis in Regem designatio. Act. c. 1. v. 26. S. Matthiæ in Apostolatum loco Judæ substitutio, confirmaturque illo Proverb. c. 16. v. 33. *Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.* His verò conditionibus prætermisiss, illa Sortium missio regulariter est illicita & prohibita sub anathemate in c. *sortes*, 26. q. 5. cum sine necessitate speciali prætermisissque providentiæ mediis ordinariis, ad specialem & extra ordinariam Dei providentiam recurrere, consulendo illum per sortes potius spectet ad Dei tentationem, ac ita ex communi sententia cum D. Thom. l. c. q. 98. a. 8. in corp. tradunt Suar. L. 2. de Relig. c. 12. num. 18. Less. l. c. c. 43. num. 60. Sanch. L. 2. in Decal. c. 38. num. 85. Bonac. d. 3. de primo decal. præcep. q. 5. p. 3. num. 12. Castrop. tr. 17. d. 1. p. 6. num. 10. Pirh. b. 1. num. 4. Porro primariò requisita necessitas adesse censetur, quando aliâ viâ subveniri nequit gravi alicujus spirituali vel temporali necessitati, aut quandoque ex tali alicujus abscondita manifestatione vel negotii alicujus speciali directione divina magnum Ecclesiæ habitura esset emolumentum. Sylv. P. Superstitio. q. 5. Sanch. l. c. Castrop. l. c. num. 11. Reverentia in eo consistit, ut ad Deum Sortes mittantur, præmissaque oratione ejus specialis providentia exoretur, ut D. Thom. l. c. Suar. l. c. num. 25. cujus reverentiæ defectum regulariter solum esse culpam venialem, ait Castrop. l. c. cum Bonac. l. c. num. 14. qui etiam cum eodem & Sanch. num. 85. monet, ad hanc reverentiam spectare, ne in his Sortibus mittendis adhibeantur res sacræ ad res temporales aut lucra capianda, eòquod id esset rerum sacrarum profanatio; Instinctum specialem Dei tunc tantum esse necessarium, si velis, ut Deus signo aliquo sensibili voluntatem suam Sortibus ostendat, secus esse, si solum intendas, ut Deus per specialem suam providentiam Sortes feliciter dirigat, sed sufficere magnam fiduciam in bonitate divina, tradit cum Suar. l. c. num. 26. & Sanch. num. 87. Castrop. l. c.

Quest. 382. An & in quibus licitum sit uti Sortilegijs divinatorijs?

1. **R**esp. Primò: Sortibus divinatorijs uti, dum omnis eventus rei subjicitur fortunæ & casui fortuito, per se non est illicitum, excepto casu electionis ecclesiasticæ, de quo specialiter paulò post, ita Azor Inst. mor. p. 1. L. 9. c. 2. q. unic. Suar. l. c. c. 13. n. 3. Sanch. l. c. n. 58. Less. l. c. n. 98. Bonac. n. 12. Castrop. l. c. num. 2. Pirh. num. 5. Quia hæc Sortes per se, neque superstitionem aut divinationem continent; cum non ordinentur ad aliquid futurum, cum quo connexionem naturalem non habent, vel ad occultum quid cognoscendum; neque injustitiam continent, cum fiant ex contractu seu conventionne voluntaria inter eos, qui ad rem aliquam, quæ dividi nequit, jus æquale habent, ut sit illius, cui Sorte obtigerit; neque ulla lege civili aut canonicâ prohibita, sed potius in jure civili in multis casibus approbata. Sic licitum, id est, controversiam circa hæreditatem, legatum, simile quid Sorte dirimi & mutuo litigantium consensu; cum sit quidam contractus, in quo unusquisque cedit juri suo prætenso, si Sors alteri obtigerit. Castrop. l. c. n. 3. ubi etiam quòd controversia hæc dirimi possit Sorte per Judicem, tametsi litigantes renuant, modò hæ-

reditas & legatum dividi nequeat, neque appareat, quis vincat in jure; cum Judex ex officio compellere possit, ut in contractu consentiant, pro quibus citat textum L. si duobus. c. communic. de Legat. 2. Sic etiam si pluribus hæredibus vel legatariis data sit optio seu potestas eligendi servum vel rem aliam, & hi discordent in eligendo, res Sorte decidi debet. L. si duobus. ff. eod. Ita quoque Sortes habent locum in subeundis functionibus tam honorificis quam periculosis, v. g. dum Sorte deciditur, quæ legio prior in hostem movere, aut assultum facere debeat, dum in periculo communis naufragij, si necesse sit, ad alleviendam navim aliquos profilire vel projici in mare, ne omnes peteant, Sorte ex consensu omnium vel etiam invitis aliquibus, gubernatore assumente hoc medium ob commune omnium bonum. Sanch. l. c. c. 38. num. 26. Bonac. l. c. num. 12. Delrio L. 2. disp. mag. c. 4. q. 1. Castrop. l. c. num. 3. Pirh. num. 6. patetque exemplo Jonæ. Item in pœnis, dum duos vel plures dignos morte simul omnes interficere non expedit, licitum & conveniens, Sorte determinare, quinam necandi, quia in hac Sortitione nemini fit injuria, sed potius singulis fit favor, quatenus singulis confertur spes evadendi mortem promeritam, Less. l. c. q. 58. Bonac. Castrop. Pirh. l. cit.

2. Dixi tamen: Sortes divinatorias esse licitas per se, per accidens siquidem ob circumstantias extrinsecas quandoque concurrentes Sortilegia ejusmodi sunt illicita; primò ex parte intentionis Sortientium, dum quis ab astris sperat obventuram sibi faciliter Sortem, cum id, quia astra in talem Sortitionem influxum nullum habent, superstitionem magicam, & saltem tacitam dæmonis invocationem contineat vel lapiat. Sic cum D. Thom. 2. 2. q. 65. a. 8. Delrio l. c. q. 2. Suar. cit. c. 12. num. 16. Sanch. l. c. num. 64. Castrop. l. c. num. 4. Pirh. num. 7. Item, si eventus merè à fortuna merè gentilitio divinam providentiam excludente expectetur; si tamen à fortuna divinæ providentiæ subiecta speretur, esse peccatum veniale, si absque ulla necessitate id fiat, intercedente rationabili causâ, v. g. honestâ recreatione, lucro ad honestum finem directo, nullam culpam videri, tradit Castrop. cit. num. 4. citatis Suar. l. c. & Sanch. num. 65. Secundò ratione materiæ, si fortiatum super re aliena, quod est injustum. Item si Sortes mittantur ad officia inter dignos & indignos, est injustitia, cum dignis fiat injuria, si tamen aliqui aliis sint digniores, erit culpa determinate Sortibus electionem, dum dignior necessariò præferendus. Sanch. num. 67. Castrop. l. c. Tertiò: ratione modi mittendi Sortes, ut si in Sortitione fraus interveniat, cum tunc peccetur contra justitiam, & sic obtentum retineri nequit, cum cesset æqualitas in contractu, & consequenter voluntas contrahendi. Item si ope dæmonis seu aliâ viâ speciali fecerit quis sibi obvenire Sortem. Sanch. num. 66. Quartò, si in Sortibus mittendis adhibeantur res sacræ, quod tamen non esse peccatum mortale, nisi magna intercederet irreverentia. Sanch. num. 69. Suar. Castrop. Bonac. Pirh. l. cit. Delrio l. c. q. 1.

Quest. 383. An usus Sortium sit illicitus in electionibus ad Prælaturas, beneficia, officia ecclesiastica, litibusque circa ea obortis dirimendis?

1. **R**esp. Primò: esse illicitum; c. cum Ecclesiæ. h. t. ubi quia prohibitio fit indistinctè verbis generalibus, extendi se non tantum ad beneficia

sed & ad quasunque administrationes ecclesiasticas; quin & ad electionem compromissariorum ad eligendum Episcopum. Suar. *cit.* c. 12. n. 5. Sanch. l. c. n. 72. § 91. Castrop. n. 5. Pirh. h. t. n. 9. ex ea ratione, tum quia aliàs periculum est, ne fors supra indignum, vel minùs dignum caderet; tum quia talis electio per sortes est contra triplicem formam eligendi præscriptam, in c. quia propter. de elect. Esse verò talem electionem per sortes prohibitam solo jure ecclesiastico, & non jure naturali, cum communi tenent Valent. 2. 2. d. 6. q. 12. p. 3. *vers. ex eodem.* Sanch. n. 82. Suar. *cit.* c. 12. n. 3. Castrop. n. 5. Pirh. n. 11. Ratio est, quia nulla invenitur deformitas contra jus naturale in eo, quòd controversia in rebus ecclesiasticis, sicut & in civilibus, forte dirimatur. Sed neque ex eo, quòd c. ult. h. t. dicatur, esse multa reprehensione dignum, ad talia per sortes fieri electiones, rectè deducitur, fuisse jam antecesserit id prohibitum jure naturæ, cum non appareat jus ullum aliud positivum antiquius dicto c. ult. usum sortium in his electionibus interdicens. Quæ objectio sufficienter non diluitur à Pirh. h. t. n. 12. & aliis, dicendo: prohibitum jam tum fuisse in c. quia propter. saltem tacite seu indirectè, quatenus omnis alia forma eligendi præter ibi præceptam prohibetur & annullatur, quia in hoc cap. non prohibetur omnis electio, sed solum electio compromissariorum faciendæ per sortes, qui dein eligerent Episcopum, aliumve Prælatum jurisdictionem ecclesiasticam in causis civilibus & criminalibus habentem, ergo saltem inde deduci non poterat, esse multa reprehensione dignum in aliis electionibus ad beneficia & officia alia ecclesiastica uti sortibus, & consequenter id prohibitum fuisse jure naturæ, quare paulò aliter ad istam objectionem videtur respondendum cum Castrop. l. c. nimirum ideo utentem sortibus in compromissarii electione esse dignum reprehensione, juxta c. ult. h. t. quia novum usum eligendi ad episcopalem dignitatem in Ecclesiam introducebat; contra c. quia propter. cum in eo non fuerat introductus, (solum enim in eo interdicta fuit, & annullata electio ad episcopalem dignitatem, quæ non fuerit facta à majore parte Capituli per vota secreta, vel quæ non fuerit facta ab iis, quibus Capitulum commiserit potestatem eligendi) sed erat reprehensione dignus, qui sortibus in hac compromissarii electione utebatur, quia novum usum eligendi, tamen usque tunc non prohibitum, introducebat.

2. Resp. Secundo: Nequidem electionem per sortes ad istiusmodi beneficia, officia & administrationes esse ipso jure ecclesiastico vi c. ult. h. t. irritam, quamvis vi illius irritari possit, probabilius docere videntur Gl. in *cit.* c. ult. v. ad gratiam. Pirh. h. t. n. 13. eò quòd *cit.* c. dicatur, cassari debuisse talem electionem, quòd autem cassari debuit, ipso jure cassum, seu irritum non fuit, quòdque in eo cap. nullum verbum irritans reperitur, sed solum prohibetur talis usus sortium. Nec obstat c. quia propter. etsi ibi dicatur, non valere electionem factam non observatâ formâ ibi præscriptâ; nam in casu c. ult. h. t. electio Episcopi facta est secundum formam ejusdem cap. quia propter. cum facta sit per suffragia, & electionem commissariorum, seu compromissariorum, qui est unus ex modis præscriptis eligendi; in *cit.* c. quia propter. quamvis in eo erratum fuerit, quòd in eligendis commissariis adhibita sortes, qui modus cum in *cit.* c. quia propter. non reprobetur, (quippe in quo tantum præscribitur forma eligendi Episcopos,

aliòque Prælatos ecclesiasticos, qui quasi episcopalem jurisdictionem obtinent, & per quorum mortem dicitur Ecclesia viduata suo sponte, non verò agitur de electione aliorum Prælatorum, vel Clericorum inferiorum, in quorum electione non necessariò servanda forma in *cit.* c. quia propter. præscripta, ut cum Gl. *ibid.* v. Ecclesia viduata. Suar. *cit.* c. 12. n. 9. § 10. Castrop. l. c. n. 9. Sanch. *cit.* c. 38. n. 83. § 84. Pirh. h. t. num. 13.) non continet vitium contra formam ibi præscriptam.

3. Resp. Tertio: Prohibitio eligendi per sortes, extendit se quoque ad casum, dum ex duobus electis æqualibus suffragiis ad beneficium vel officium ecclesiasticum unus determinandus est. Suar. l. c. n. 7. Sanch. l. c. post alios antiquiores, ex ea ratione, quòd, dum suffragia æqualia sunt, nullus dici possit legitimè electus ad beneficium, quia debet esse electus à majore parte Capituli; unde dum Capitulum consentit, ut beneficium obtineat, & omnibus præferatur, cui fors obtigerit, jam mediis sortibus facit electionem, in *cit.* verò c. ult. prohibetur omnis electio, adeoque etiam dicta determinatio inter duos habentes æqualia suffragia per sortes prohibita est, quia est vera electio. Neque dici potest in oppositum, quòd non videatur medium aptius ad talem determinationem faciendam, dum suffragia sunt æqualia, quam per missionem sortium; nam remedium in tali casu proprium est, ut superior electores compellat, ut intra certum tempus se conforment, seu determinent, alioquin ipse ab iis electionem ad se avocet, ut cum Gl. in c. duobus. de rescript. in 6. v. teneantur. Castrop. l. c. n. 6. De cetero usum sortium ad componendam litem non tantum in causis civilibus & profanis, tam inter Laicos, quam Clericos esse licitum, juxta communem & certam tradit Abb. in c. ult. h. t. n. 3. sed & in causis, seu controversiis beneficialibus distinctis ab ipsa electione ad beneficia prohibitum non esse, probabilius videtur, & sic tenet Castrop. l. c. n. 7. eò, quòd in solis electionibus sortes prohibeantur, at qui cedit liti, si fors sibi non obtigerit, non eligit ad beneficium, sed desinit eum impedire, qui cum illo est electus; item, cui fors in tali controversia favet, non accipit à Colligante jus aliquod ad beneficium; cum non sit in ejus potestate, jus beneficiale in alterum transferre autoritate propriâ, adeoque cessio litis ab eo facta, favente sibi sorte, non est electio, & sic non agit contra prohibitionem. c. ult. h. t. Non posse tamen etiam hanc sortitionem fieri propriâ autoritate litigantium, eò, quòd in illa interveniat pactum & obligatio cedendi liti, omnique pactum propriâ autoritate factum, quo via aperitur ad obtinendum beneficium, sit Simoniacum, juxta c. fin. de pactis. & c. quam pro. 1. q. 1. tradit idem Castrop. proinde hæc sortitio faciendæ autoritate Judicis, tum ad vitandum pactum Simoniacum, tum ut is, cui fors obtigit, possit beneficium accipere, cum illud accipere nequeat ex jure à colligante translato, utpote quod non erat omnino certum, sed litigiosum, ideoque dubium, sed à Judice egebat confirmari.

4. Resp. Denique: Electionem ad officia civilia per sortes prohibitam non esse, quia de hoc nihil in *cit.* c. ult. h. t. & licet in fine loquatur de electionibus generaliter, tamen id intelligendum juxta materiam substratam. Neque obstat, quòd idem sit periculum eligendi indignum ad dicta officia, quòd est ad beneficia ecclesiastica, cum id solum prohiberi posse, non autem prohibitum esse, ita

cum

cum D. Thom. 2. 2. q. 95. a. 8. Cajet. du. 1. Archid. Host. & aliis Sanch. L. n. 58. Suar. Tom. 1. de relig. L. 2. de superstit. c. 12. n. 15. Toler. in sum. L. 4. c. 15. Delrio disq. mag. L. 4. c. 4. q. 1. Bonac. d. 3. de primo decal. præcepto. q. 5. p. 3. n. 12. Costrop. l. c. n. 8.

Quest. 384. Que pena Sortilegorum, & quis Judex competens in hoc crimine?

1. **R**esp. Ad primum primò: De Jure Canonico Sortilegi Laici, si admoniti non emendent, & servi vilésque personæ verberibus & cruciatibus sunt afficiendi; si verò liberi & honestiores, ad perpetuos carceres detrudendi. *can. contra. 26. q. 5.* etiam excommunicandi, *can. admonent. caus. ead. q. 7.* possunt etiam ab Episcopo turpiter debonestati (hoc est, capillis antè & retrò incisis. *c. de benedictio. 32. q. 1.*) è Diocesi ejici, *can. Episcopi. 26. q. 5.* Sunt quoque Laici Sortilegi hoc jure *can. constituimus. 3. q. 5.* infames, & si Sortilegium admixtam hæresin habeat, ut si dæmonem invocent, colant, & quæ soli Deo competant, ei negent, puniuntur ut hæretici, quamvis autem Laici Sortilegi dictis pœnis coerceri possint per potestatem ecclesiasticam, in eos tamen exceptâ pœnâ excommunicationis, quando hæresis suspicio abest, ferè procedit curia sæcularis. Abb. in c. 1. h. t. n. 3. Sanch. L. 2. mor. c. 38. n. 92. Clarus §. hæresis. n. 25. & ab ea puniuntur quoque publicatione bonorum omnium, & si quidem rei etiam magicæ superstitionis, ultimo supplicio, etiam ignis. L. nullus. L. nemo. C. de maleficis, & Ordinari. Caroli V. si exercent tales superstitiones cum damno tertii; & si absque damno tertii, pœnâ arbitrariâ Judicis, puta, relegatione, carcere, vel et-

iam ultimo supplicio. Host. in sum. h. t. n. ult. Clericorum verò Sortilegorum pœna ordinaria secundum Canones in foro externo præter infamiam, quam *cit. c. constituimus.* incurrunt, est depositio ab officio & beneficio, & in monasterium ad agendam pœnitentiam detrusio. *can. non oportet. 2. seq. 26. q. 5.* Gl. fin. in c. 1. h. t. Abb. ibi. n. 2. Pirh. h. t. n. 17. dum autem in *can. admonent. 26. q. 7.* dicuntur degradandi, id intelligendum de degradatione verbali, hoc est, depositione à beneficio, & non de reali, ac propterea non tradendus curiæ sæculari, nisi fortè accesserit magia,

2. Resp. Ad secundum: Judex competens criminis Sortilegii, qui de eo cognoscere, illudque punire potest, est Ecclesiasticus, nempe Episcopus, non tantum quò ad personas ecclesiasticas, sed etiam quò ad Laicos, ut constat ex c. 1. h. t. & *can. contra. 26. q. 5.* quia redundat in injuriam divinæ Majestatis, dum attribuitur creaturæ, quod est solius Creatoris, ut scire omnino occulta, & prædicere futura, estque jurisdicatio in Sortilegos & magos specialiter attributa Judicibus ecclesiasticis per Bullam Sixti V. 7. *cali & terra.* proinde dum Judex ecclesiasticus Sortilegum & maleficum curiæ sæculari tradendum invenit, id cum facere possit sine ullo periculo irregularitatis, & sine obtenta speciali facultate Papæ jure ordinario per citata jura, ita tamen, ut priusquam Clericus curiæ sæculari tradatur, degradetur, ut Delrio disq. mag. L. 5. f. 16. de pœna & supplicio maleficorum. Ita Reiffenst. h. t. n. 19. Non tamen privativè Ecclesiasticus est competens Judex hujus criminis, respectu Laicorum, sed quò ad eos est crimen mixti fori, ita, ut sit præventioni locus inter Judicem Laicum & Ecclesiasticum. Abb. in c. 1. h. t. n. 2.

TITULUS XXII.

De Collusione detegenda.

Quest. 385. Collusio quid sit, circa quas causas, & inter quos fiat?

1. **R**esp. Ad primum: Collusio est latens & fraudulenta inter actorem & reum conventio, ut Gl. in c. *audivimus. h. t. v. collusione.* dum nimirum actor rei partes tacitè adjuvat, tacendo v. g. omitendo vel dissimulando veras probationes, falsasque defensiones & exceptiones admittendo, vel ab accusatione desistendo, ne reus puniatur. Arg. c. 1. & fin. h. t. Vocaturque hæc collusio à civilistis prævaricatio & tergiversatio; prævaricatio quidem, dum accusator in judicio proprias probationes dissimulat, vel falsas rei exceptiones admittit. L. 1. & L. ab Imperatore. ff. de prævaricat. & hæc dicitur propriè & strictè prævaricatio. Menoch. de arb. cas. 323. n. 13. Gilhauf. Arb. crim. c. 2. t. 31. n. 1. Lauterb. ad ff. ut. de prævar. §. 2. ubi & alias species prævaricationis minus strictè tales refert. Tergiversatio verò, quando accusator ab accusatione omnino desistit.

2. Resp. Ad secundum: Collusionem committi posse, tam in causis civilibus, quam criminalibus cum Hostiens. teneat aliqui, alii, cum Masc. de prob. concl. 322. n. 6. quem sequitur Reiffenst. h. t. n. 3. non nisi in causis criminalibus & benefi-

cialibus, juxta *cit. c. audivimus.* eam dari continent, & nequaquam in civilibus, nisi fortè sint matrimoniales, aut præjudicium tertii concernant; eò, quod in civilibus licita sit transactio, concordia, & amicitia litigantium, vel totalis desistentia à lite; cum in iis agatur tantum de privato interesse illorum; dum e contra in processu criminali agatur de bono communi exigente, ne delicta maneant impunita. c. ut fama de sent. excomm.

3. Resp. Ad tertium: Collusio committi potest, tam per Clericos, quam per Laicos, & quidem non tantum inter Principales, sed etiam per Advocatos & Procuratores, dum nimirum horum aliquis in præjudicium sui Principalis cum altero Principali vel Advocato illius colludit, manifestando ejus secreta, vel dissimulando, aut non refutando, vel probationes efficaces omitendo &c. nihilominus Advocati ita malè procedentes non tam collusores propriè, quam impropriè dicuntur, L. 1. ff. de prævaric. quamvis tamen etiam juxta eandem L. ratione talis impropriè dictæ collusionis subsint pœnæ extraordinariæ; secus est de Notario; hic enim ab utraque parte requiri potest, Lauterb. l. c. §. 2. citato Richter decis. 85. in fine. non tamen Notarius in eadem causa esse potest Procurator vel Solicitator. manual. notar. L. 1. p. m. 160.

Quest.